

Guide for samtaler med pasienten

	Dato
1. Introduksjon til samtale om pårørendesamarbeid	
• Introduser deg selv• Fortell kort hva samtalen skal inneholde og hvordan enheten jobber for å få til et godt samarbeid med pårørende. Si at dette er en del av behandlingen, at vi snakker med alle pasienter om hvordan hen opplever sitt forhold til familien. Innled med å si: ○ Her hos oss tilbyr vi alle pasienter og pårørende samtaler om familiesamarbeid som en del av behandlingstilbudet.○ Fortell hvem som er dine pårørende.○ Fortell kort om temaer for samtalen (bruk overskriftene fra guiden)○ Hvordan høres dette ut for deg?	
2. Betydningen av samarbeid med pårørende	
Snakk med pasienten om betydningen av å involvere pårørende. Eksempler på begrunnelser: • styrke eller eventuelt gjenopprette relasjoner i familien og nettverket• hjelpe familien til å forstå pasientens utfordringer bedre, og bruke forståelsen til å løse dagligdagse problemer• bedre pasientens livssituasjon og fungering• redusere risikoen for å få tilbakefall• redusere stress og belastning, og bedre livssituasjonen til de pårørende• tydeliggjøre at åpenhet og støtte fra familie og nettverk kan øke sjansen for å få det bedre• normalisere at det kan oppstå konflikter og misforståelser når familien opplever alvorlig sykdom eller krise• Gi eksempler på hva som kan formidles til pårørende: ○ Tilbud ved seksjonen○ hvem pårørende kan kontakte○ tilbud til pårørende (både barn og voksne) inkludert skriftlig informasjon om familiesamarbeid○ aktuelle bruker- og pårørendeorganisasjoner○ pårørenderettigheter¹○ hvordan psykisk lidelse kan oppstå og hvordan det kan oppleves å være syk ²³○ tegn på vanlige reaksjoner ved kriser	
3. Pasientens forhold til sine pårørende	
Eksempler på utforskende spørsmål:	

¹ [Pårørende - hva nå? - Helsenorge](#)

² [metodebok arbeidsark c1.pdf \(oslo-universitetssykehus.no\)](#)

³ [arbeidsark-26.pdf \(oslo-universitetssykehus.no\)](#)

Guide for samtaler med pasienten

- Hvilke personer er viktige for deg i ditt liv, også i ditt hverdagsliv?
- Hvordan snakker dere om det at du er blitt syk? (Fått en rus- og/eller en psykisk lidelse)
- Er det noen av dem du skulle ønske du hadde bedre kontakt med?
- Har forholdet til din familie og dine venner endret seg som følge av at du ble syk?
- Hvordan støtter familie og venner deg nå for tiden?
- På hvilken måte opplever du at familien din er påvirket av sykdommen din?
- Kan det være slik at dine pårørende «går på tå hev» iblant?
- Hva tror du kunne være bra med at familien din fikk større forståelse for det du strever med?
- Hva gjør det med dine nærmeste å ikke vite hva du strever med?
- Hva tror du dine pårørende har behov for å snakke om?

4. Taushetsplikt og hva som kan deles av informasjon

Taushetsplikten ivaretar pasientens kontroll over informasjon om egen helse og behandling, slik at sensitiv informasjon ikke blir delt uten samtykke⁴. Samtidig er det avgjørende å tilnærme seg pasienten på en slik måte at taushetsplikt ikke blir en barriere for pårørendesamarbeidet. Her er eksempler på spørsmål helsepersonell kan stille for å bevisstgjøre pasienten betydningen av å dele informasjon:

- Hvem kan få samme informasjon som du har fått?
- Hvordan ønsker du at en samtale med de du har nær deg skal foregå?
- Kan vi hjelpe deg med å formidle noe til dine nærmeste?
- Hva vil du at dine pårørende skal vite, helt konkret?
- Er det noe du ikke vil at dine pårørende skal vite?
- Når familien er bekymret, kan de oppleves som for pågående. Er det slik hos dere?
- Når familien får informasjon, kan de oppleves som mindre pågående. Tror du det kan skje hos dere?
- Hva gjør at du ikke ønsker å dele informasjon?
- Ser du muligheter for å dele noe informasjon uten å dele alt, f. eks hvor du oppholder deg?
- Hvordan ønsker du at dine nærmeste skal støtte deg?
- Hva er viktig for deg?

I hvilken grad kan vi samarbeide med dine nærmeste pårørende:

- 1) Åpenhet: kan gi informasjon om sykdom og helsehjelp dersom det er relevant
- 2) Delvis åpenhet: pasienten definerer nærmere hvilken informasjon som kan deles
- 3) Ingen åpenhet: kun gi generell informasjon og samtale relatert til det pårørende vet fra før

Innhenting av samtykke kan være en prosess. Når samtykke ikke er gitt til å kontakte pårørende, fortsett motivasjonsarbeidet med pasienten ved en senere anledning. (link også her til veilederen som sier hva du kan gi informasjon om i hvilke situasjoner når pasienten ikke gir samtykke)

5.a Når pasienten har mindreårige barn /søsken under 18 år

⁴ [Pårørende - hva nå? - Helsenorge](#)

Guide for samtaler med pasienten

Når pasienten har mindreårige barn/søsken skal lovverk og nasjonale retningslinjer følges ⁵ for å kartlegge situasjon og bidra til tilstrekkelig ivaretagelse og informasjon til barn som pårørende.	
5.b Barn som pårørende over 18 år har også behov for å bli ivaretatt.	
Eksempler på spørsmål som kan stilles dersom søsken, voksne barn, voksne stebarn eller ungdom over 18 år er berørt: • Hva vet barna dine om situasjonen? (Erfaringer og reaksjoner)• Hvordan blir barnas hverdag påvirket av situasjonen/sykdommen din? (Rutiner, omsorgsoppgaver, skole/barnehage og fritid)• Hvordan snakker du/dere med barna om situasjonen?• Hvem er eller kan være støttepersoner for barna dine? (F. eks. partner, andre familiemedlemmer, venner, trenere, helsesykepleiere, ansatte i skole/ barnehage og familie) Informasjonsutvekslingen skal samsvare med pasientens ønsker og det loven gir rom for.	
6. utfordringer i nære relasjoner	
Eksempler på spørsmål som kan stilles for å utforske temaet: • Er du noen gang redd i ditt eget hjem?• Er du redd for den du er pårørende til?• Har du blitt ydmyket av ham/henne?• Har du noen gang blitt slått, sparket eller på andre måter angrepet fysisk?• Hvis ja, når, av hvem, hvor mange ganger og hvilke skader? Eksempler og mer om temaet; se pårørendeveilederen.	
7. Videre samarbeid med pårørende	
Eksempel på hva du kan formidle: Vi har ulike måter å involvere familien din på. Etter det vi har blitt enige om vedrørende samtykke, får du og dine pårørende følgende samtaler: • Samtale(r) med deg alene (denne samtalen og eventuelt flere)• Samtale(r) med din(e) nærmeste pårørende alene• Fellessamtale(r) med deg og pårørende sammen Tilleggsinformasjon for pasienter med/mistanke om en alvorlig psykisk lidelse: • Psykoedukativt familiesamarbeid (PEF)⁶⁷. Dette er et behandlingstilbud for deg og pårørende sammen, men deler av tilbudet kan også brukes med deg (alene)eller pårørende alene.• REACT er et digitalt veilednings- og psykoedukasjonstilbud til pårørende alene⁸.	
8. .Hvem som skal kontaktes og hvordan videre samarbeid med pårørende kan foregå	

⁵ [Barn som pårørende - Helsedirektoratet](#)

⁶ [Familie- og flerfamiliegruppe - Helsenorge](#)

⁷ [Metodebok i psykoedukativt familiesamarbeid - Oslo universitetssykehus HF \(oslo-universitetssykehus.no\)](#)

⁸ [REACT | Relatives Education and Coping Toolkit \(reacttoolkit.no\)](#)

Guide for samtaler med pasienten

Eksempel på hva du kan formidle:

- Nå har du fortalt hvem som er viktig i ditt liv og hvem du ønsker å involvere i et pårørendesamarbeid
- Hvem vil du at jeg tar kontakt med først?

